

Su Sulat tu nga HEBREO

Mendadi, kig libru kini, iini sinulat dun si Isus. Iin sug Bata' nu Megbebaya', metaas pain di ngag launan bitang di gekleb langit bu' lupa', sa' su kilawan, sa' su nga pimuunan nu Megbebaya' dengantu, sa' si Moises, pia su nga ndi' maita'. Nda'iduni metaas pa diniin. Tinitulu' dadema dini pu' ki miuna betad nu getaw Judea, iini sinukli dun, su titulu'an ni Isus. Kig begu pasad nu Megbebaya' pibian dini Isus, gembagel pa duni pantagen dig daan sabuten dinilan nu nga getaw Judea begudiin. Ki kegbelian ni Isus, gembagel pa duni pantagen di kegbelian nu ngag lain belian, pu' pingilaken sug lawasen guliden tu Megbebaya', adun iini mbaal bayad tu sala' muka' limbung nug launan getaw. Kaas ki Tampusan Metaas Belian ta si Isus.

Tinitulu' dini pu' su nga suminakup ditu Megbebaya', subay seligan nilan gusay su Megbebaya' sampay matengi gumul nilan, pegengagen nilan lelayun si Isus muka' pektigelen nilan su tiba'an kelegenay mbianan ta dinig dibabaw lumbang. Katapusanen dinig libru kini, duuni pigad muka' titulu'.

Naa, sa' su suminulat dig libru kini, Su Sulat tu nga Hebreo, *nda' mesuunay nu nga getaw, pu' su ngalan nu suminulat dun, nda' mesulat dini. Iini pingantap nu ngag duma menilung dig libru kini, mabu' suminulat dun si Apolos. Sa' sug duma mektalu', si Bernabe, si Lucas, si Pablo, sa' si Priscila. Nda' ta mesuunay. Pia su nga piwitan dun, nda' ta mesuunay dadema, laak gempantek getaw Judea ilan, suminakup dini Isus, dayun piglegetan saba' nu kepetuud nilan diniin. Ki ngalan nug libru kini, Su Sulat tu nga Hebreo, iin su ngalan nu tingeban bansa nu getaw Judea begudiin. Iin dademai ngalan nu pikebitan nilan.*

Su Pitalu' nu Megbebaya' dig Bata'en

1 ¹Naa kini, begudiin iinig betad nu Megbebaya', tatapen telu'ay su nga getaw. Pigininisen ukitay su nga ginepu'ay ta pibian di nga pimuunanen. ²Laak nemun, su tampusan gendaw kini, iini tindu'en mekpetenday dinita, sug Bata'en. Kig Bata'en kini, pibaal diniin nu Megbebaya' su gekleb langit bu' lupa'. Iin dademai tindu' nu Megbebaya' mekalap dig launanen. ³Iini ketinggas nu kelengas nu pegbaya' nu

Megbebaya'. Su gasal nu Megbebaya', iin dademai gasal nug Bata'en. Sug Bata'eni megawid di gekleb langit bu' lupa' mekatag di ginuungan talu'en. Mitubusen ugasay su nga sala', miditug langit, migingkud di dapit lintu nu Megbebaya', su Tampusan Metaas, pu' pipeglekaunutan nu Megbebaya'.

Kig Bata' nu Megbebaya', Metaas pa di nga Getaw Langit

⁴Ma'antu kig Bata' nu Megbebaya', mibaluy metaas pa di nga sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit, maa' nu ketaas nu gelalen. Pu' metaas pai gelal bigay diniin di gelal nu nga sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit.

⁵Pu' nda' ba mesulat di Misulat Talu' nu Megbebaya',

“Ya'a sug Bata'u.

Nandaw mibaluy nau gama' mu.”

Naa nda'iduni getaw langit tilu'an nu Megbebaya' ma'nia. Miktalulu dadema su Megbebaya',

“Mbaalu gama'en.

Mbaal dain dema Bata'u.”

Laak kana' dadema mekatag di getaw langit. ⁶Su kesugu' pa pagid nu Megbebaya' ditu penganay Bata'en medinig lumbang, miktalulu su Megbebaya',

“Subay pektemuyen nu tiba'an sesugu'en ku.”

⁷Laak mekatag di nga getaw langit, laungen,

“Su nga getaw langit, binaalu maa' nu genus.

Binaalu dailan dema maa' nug liga' gapuy.”

⁸Laak dagid mekatag dig Bata'en, laungen,

“Uu Megbebaya', nda'i taman nu Kegelkaunutan mu.

Meglepeng tantui keguut mu tu nga sakup mu.

⁹Mauya'an mu gupia su kekesuun, muka' mpauka di melaat,

kaas su Megbebaya', su pektemuyen mu, tindu'a niin

meglekaunutan,

muka' pitaasa pa niin di ngag duma mu.

Kaas dema leliagen ka gusay.”

¹⁰Laung padun nu Megbebaya',

“Ya'a Kaunutan, kanugdiin binaal mu sug lumbang,

muka' genat di kemet mu su gekleb langit bu' lupa'.

¹¹Bisan kig langit bu' lupa' kini, malep. Laak ya'a, nda'i gumul mu.

Ilan, medanul ilan maa' nu penepeten.

¹²Maa' nu suub, penlepi'en mu ilan,

pu' mailisan maa' nu penepeten.

Laak dagid ya'a, ndi'a mpalin pia maika'. Nda'i gumul mu.”

¹³Laungen pa dun,

“Gingkuda dini gupidu, dapit lintu,

pu' pegbesaan ku ya'a sampay di gendaw pelebaun ku ya'a daagen mu su nga kuntra mu.”

Kana' nu getaw langiti tilu'anen dun. ¹⁴Naa sa' ma'antui tinalu' nu Megbebaya' tug Bata'en, ta' mai gelal nu nga getaw langit? Asa ginis dailan nu nga ndi' maita', launan nilan, laak mektamuy dailan dema tu Megbebaya' muka' sinugu'en ilan megabang di getaw pegleguunenen di sala'.

Ki Kegawen, Ndi' Melebawan

2 ¹Kaas, subay penemalan ta talentenay su metuud tinitulu' dinita, adun ndi' mpalinig delendeman ta dun. ²Pu' mituudan ita dun pu' minuud na su pitenday nu sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit tu nga ginepu'ay ta, sa'itada su Palinta nu Megbebaya'. Pu' begudiin adini getaw minggulaula melaat, sa' mimilas ditu Palinta, inukuman nu Megbebaya' mbantang tu kemilasan. ³Kumalenged ma'antu, ndi' ita mekegliaw di ginukuman dinita nu Megbebaya', sa' petuyangen ta su tinitulu'en dinita mekatag di kegawen dinita. Ki kegawen kini, nda'ig labaw pa dun. Miguna megukit dun su Kaunutan ta si Isus. Tinakesi'an dinita dayun nu nga mikedengeg dun pu' metuud. ⁴Midengan dadema sengu'ay nu Megbebaya', pu' pipenggulaulanen di nga mikedengeg dun kia nga migininisan mekesalebu', tu'us nu pegbaya'en. Adini getaw mauya'an nu Megbebaya' begayan, piktukiden dadema begayay tinawan nug Balakat nu Megbebaya'.

Su Meglegawen

⁵Naa subay pektalentedan ta dadema su tinitulu'en dinita, pu' kana' nu nga getaw langiti mitendu' nu Megbebaya' meglekaunutan dig begu lumbang baalenen pa ditug binaya' gebii bu' gendaw. Segaga su kilawani tindu'en meglekaunutan dig lumbang pektelu'en ta kini. ⁶Misuunan ta ia, pu' duuni miktalu' di Misulat Talu'en,

“Uu Megbebaya', su kilawan, mekesalebu'ig lelaat mu diniin, asa maika' laakig laga'en.

Bisan maika'ig laga' nu getaw, tinulung mu gupia.

⁷Pibaba' mu iin di nga sesugu'en mu getaw langit, laak nda' maiben.

Pitaas mu iin pu' bigayan mu melengas dengegan muka' pipegbasa mu.

⁸Pipegbaya' mu dadema diniin sug launan binaal mu.”

Naa kumalenged misulat dia pu' pipegbaya' nu Megbebaya' tu getaw sug launan binaalen, gempantek pu' nda'idunig binaalen nda' mpeduma. Laak pia ma'antu, nemun nda' pai getaw minita' ta megbaya' tug launanen. ⁹Iin laaki minita' ta kini si Isus, su pibaba' nu Megbebaya' di nga getaw langit nda' maiben, adun matay. Minita' tain pitaas na

nu Megbebaya', pu' bigayanen tampusan melengas dengegan muka' pipegbasanen di nga getaw. Pu' saba' nu tulung nu Megbebaya', minatay, guminanti' dig launan getaw. ¹⁰Kagina binaal nu Megbebaya' sug launan bitang adun mpenalan iin, bentanganen begay nu Megbebaya' melegenan su Kaunutan ta, adun menggangeti kekesuunen. Mikegawen dayun di kelaun bata' nu Megbebaya', adun mpeduma ilan dig dengeganen muka' di kegbasa diniin ditug langit.

¹¹Naa si Isus, pitelima'en su nga getaw tu Megbebaya'. Iin muka' su nga pitelima'en, salabuuk dai Gama' nilan. Kaas ndi' mpiid mekpaingalan dinilan nga ngudanen. ¹²Pu' nda' ba pektalu' di Misulat Talu' nu Megbebaya',

“Uu Megbebaya', ukitan ku su nga ngudan ku mekatag dini'a.

Penalan ku ya'a di pikumpungan nilan.”

¹³Miktalu' dadema, “Suminaligu ditu Megbebaya'.” Duun pa pagidi misulat, kali' pektalu', “Keni dau, ilan nu nga gembata' bigay dinaan nu Megbebaya'.”

¹⁴Kagina iini gasal nu nga piningalanen dun ngag bata' kilawan, kuminilawan dadema si Isus, adun matay. Minatay dayun, adun daagenen su Palin, su puun gupia nu kepatay. ¹⁵Ma'antu, pibeluyen su nga getaw. Pu' ita nu nga getaw, genat tu kaika'ay ta sampay matengi gumul ta, ma'niin ita gulipen nu gendekan ta, pu' mendek ita gupia matay. ¹⁶Mendadi, mekatag di kepatayen, gempantek kana' nu nga sesugu'en nu Megbebaya' getaw langiti pegebanganen. Nda' ba mesulat kanugdiin, “Pegebanganen su nga sapu' ni Abraham.” ¹⁷Sa' ma'antu, si Isus, subay miksibaluy getaw ma'niin nu nga ngudanen dig launan betaden, adun mbaal Tampusan Metaas Belian, melilelaaten muka' meseligan mektamuy tu Megbebaya', adun mpedasun su nga getaw tu nga sala' ta. ¹⁸Pu' kagina pingindanan si Isus maa' da nu kengindan dinita nga getaw muka' milegenan dadema maa' da dinita, metau megabang dinita, sa' pengindanan ita.

Si Isus, Metaas pa dini Moises

3 ¹Naa mendadi, yamu kepetedan ku, nga samasakupu dini Kristu ginggat nu Megbebaya' megbenwa tug langit ditug binaya' gebii bu' gendaw, pegdelendem niu deli' si Isus. Si Isus kini, iin su peneligan nu Megbebaya' muka' Tampusan Metaas Belian mekatag di kekpetuud ta. ²Pu' maa' dani Moises begudiin, mikpetuud gupia tu Megbebaya', su tumindu' dun. Mikpetuud si Moises kiin saananen meguit tug balay nu Megbebaya', sa'itada su nga sakupen. ³Pinenggi' duuni getaw megbaal balay. Gembagel paig dengeg nu megbaal dun sabaya' nug balay. Ma'antu dadema si Isus. Mbantang metaas pa su kegbasa diniin di kegbasa dini Moises. ⁴Metuud sa' duunig balay, mesuunan ta duun

dademai migbaal dun, laak su Megbebaya'i minaal tug launan bitang. ⁵Si Moises kiin, meseligan gupia sesugu'en diag balay nu Megbebaya', sa'itada su nga getaw ginulipiten. Kanugdiin inukiten pedaan su telu'en pa nu Megbebaya' ditug binaya' gebii bu' gendaw. ⁶Si Kristu, meseligan dadema gupia, laak kana' sesugu'en, pu' Bata' nu Megbebaya', kaunutan dig balayen. Naa itaig balayen kiin, sa' menamal ita sumalig diniin muka' menamal dademaig leliag ta ditu pedetengen ta.

Peglengilaman ta su Kemilas adun Mekelali ita

⁷Kaas, subay pektalentedan ta ki talu' nug Balakat nu Megbebaya' kini, pu' nda' ba mesulat di Misulat Talu'en,

“Sa' medengeg niu nandawi tingeg nu Megbebaya' mektalu',

⁸ ndi' niu buklusayig delendeman niu maa' danug betad nu nga ginepu'ay niu, su kemilas nilan tu Megbebaya' kanugdiin.

Pu' pingindanan nilan su Megbebaya' su saanan nilan ditug limawa'.”

⁹ Pu' tinalu' nu Megbebaya', “Pingindananu nu nga ginepu'ay niu muka' kig lelaatu, piksima' nilan,

bisan minita' nilan su pinggulaulau sampay paat pulu' taun.

¹⁰ Kaas melaat gupiai ginau dinilan di gendaw kiin.

Tinalu'u pu' lelayun mpenulayig delendeman nilan, sug betadu, nda' nilan dunutay.

¹¹ Melaati ginau dinilan kaas mingadugu'u,

‘Ndi' nailan mesu'at suled tug benwa

tanda'u ilan sia pedumaay dinaan melali.’ ”

¹² Naa, yamu kepetedan ku, peglengilam amu, adun nda'idun diniu melaatig delendemanen muka' memilas, kaas suay dayun ditu Megbebaya' nda'i gumulen. ¹³Laak, sinegay gendawan ta pa, pu' duun pai sikawan ta megdunut dun, subay mektinikukay amu gendawgendaw, adun nda'idun diniui melimbungan nug betad mekesala', dayun maulayun duni melaat betaden. ¹⁴Pu' ita, sa' penemalan ta pektalentedanay sug bekna kesalig ta dini Kristu sampay matengi gumul ta, sigi ita meksalabuuk diniin.

¹⁵ Iin daani mitalu' di Misulat Talu'en,

“Sa' medengeg niu nandawi tingeg nu Megbebaya' mektalu',

ndi' niu buklusayig delendeman niu maa' danug betad nu nga ginepu'ay niu,

su kemilas nilan tu Megbebaya' kanugdiin.”

¹⁶ Ta' mai mikedengeg tu tingeg nu Megbebaya' muka' mingatu diniin? Su nga getaw mimegawa' ditug benwa Ehipto ginulipit ni Moises kanugdiin. ¹⁷Ta' demai melaati ginaa dun su Megbebaya' tu seled paat pulu' taun? Iin da pagid su nga sapu' ni Israel. Mikesala' ilan, kaas

migela' ilan matay, saanan nilan ditu pa limawa'. ¹⁸Sa' mingadugu' dadema su Megbebaya' pu' ndi' nailan mekeseled tug benwa tanda'en ilan sia peleliay, ta' mai tilu'anen? Ilan dadema, su nga mimilas diniin. ¹⁹Mendadi, misuunan ta dayun ini, nda' ilan pekeseled tug benwa kiin saba' nu kemilas nilan, pu' nda' nilan seligay su Megbebaya'.

4 ¹Mendadi, ki pinasad kia nu Megbebaya' mekatag di pelali, pinasaden pa dinita nandaw. Kagina ma'antu, subay mekpetubud ita, adun nda'idun diniui ndi' mekebian tu pelali kia ditug binaya' gebii bu' gendaw. ²Pu' ita, midengeg ta su Gempia Petenday inukit dinita maa' dadema nu kedengeg nu nga ginepu'ay ta kanugdiin. Midengeg nilan su pitenday dinilan, laak nda'i pantagen, pu' nda' nilan seligay. ³Ita pasi', su nga mikpetuud dun, mikeseled ita ditu tanda' ita peleliay nu Megbebaya', su kelali tinalu' nu Megbebaya' sa' laungen,

“Melaat gupiai ginau dinilan, kaas mingadugu'u pu' ndi' nailan mesu'at suled tug benwa tanda'u ilan sia pedumaay dinaan melali.”

Naa mitalu'en ia mekatag di kelalinen, pu' daanen na mitubus sug baalenen su kegbuatan dig lubang kanugdiin. Kaas mesuunan ta miandam nai kelalinen. ⁴Pu' nda' ba mesulat di Misulat Talu'en mekatag di kepitu endawen, “Su kepitu endawen, mitubus na nu Megbebaya' su kelaun baalenen, kaas mikelali na.” ⁵Mendadi malap ta nai sala misulat mekatag di kelalinen kia, laungen, “Ndi' nailan mesu'at suled tug benwa tanda'u ilan sia pedumaay dinaan melali.” ⁶Naa, saba' nu kemilas nu ngag daansama' mikedengeg tu Gempia Petenday, nda' ilan mpeduma di kelalinen. Laak duun paig lain mekegduma dun, ⁷pu' pinasad nu Megbebaya'ig lain gendaw paingalanan dun “Nandaw.” Mesuunan ta ia pu' genat tu timpu ni Moises santa' gatus taun na, pitalu'en dini David su mialapu kamun, laungen,

“Sa' medengeg niu nandawi tingeg nu Megbebaya' mektalu', ndi' niu buklusayig delendeman niu tu kemilas niu.”

⁸Naa, iini suminukli dini Moises begudiin meguit tu getaw, si Josue. Sa' iwit ilan sia ni Josue ditug benwa tanda' ilan peleliay nu Megbebaya', tubus nitu nda' siai metalu' nu Megbebaya' mekatag dig lain gendaw. ⁹Kaas misuunan ta, ita nu nga sakup nu Megbebaya', mekelali paita ditug binaya' gebii bu' gendaw maa' danu kelalinen di kepitu endawen kanugdiin, su ketubusen muat tu gekleb langit bu' lupa'. ¹⁰Pia adini getaw mpeduma di kelali nu Megbebaya', mesikpa' mengimbaal maa' danu kesikpa' nu Megbebaya' mengimbaal kanugdiin. ¹¹Penemalan ta dayun pektalenteay su Gempia Petenday mekatag dini Isus, adun mekeseled ita ditu tanda' ita peleliay nu Megbebaya', adun nda'idun dinitai ndi' mpeduma di kelalinen saba' nu kemilasan, kemilas maa' danilan kanugdiin.

¹²Naa, ki talu' nu Megbebaya' pegyegaan ta kini, tetubu' maa' danu ketubu' nu Megbebaya', ginuungan dadema. Mauteng pa di sundang dua'ig baba'en, pu' mauteng pia dia gelet ginaa muka' delendeman, diag lelengu'an muka' gutek tulan. Metau megunapunap dun su mauya'an getaw, sampay dig delendeman getaw. ¹³Su Megbebaya', nda'iduni megleglud diniin, nda'idun, pu' lumbus mibuasan diniin, medayagig launanen ma'niin lebas na. Subay iini sembagen ta mekatag di gulaula ta.

Si Isus su Tampusan Metaas Belian

¹⁴Kaas, subay pektalentedan tai kekpetuud ta mekatag dini Isus, pu' iin su Tampusan Metaas Belian ta, sug Bata' nu Megbebaya' minuli' na ditug langit, tu gedapan nu Megbebaya'. ¹⁵Pu' si Isus, misuunanen gupia kig betad ta nga getaw. Melemu ita mesayep muka' megdupang. Mibiananen su ginis kengindan maa' danita, laak nda' mainsan pekesala'. ¹⁶Kaas, subay ndi' ita mpiid mekpesempel tu Megbebaya', sa'itada menenabi, pia mikesala' ita, pu' mbianan ta dayun sug lelaaten muka' su tulungen, pia ta' endaway duni mauya'an ta.

5 ¹Naa, su nga metaas belian, ndi' ba metuud, diadia mpemili' di nga samatawen, muka' metendu' megabang dinilan? Iin su gabang dinilan nu metaas belian, pektemuyenen su Megbebaya', pu' memegbegay ditu Megbebaya' muka' mengilak diniin betang. Mengilak saba' nu sala' nu nga getaw. ²Kagina kilawan, metau mesayep, kaas metau dadema mengmaya'maya' mektigel di nga sakupen mikesayep nda' metukaway. ³Kagina mikesayep dadema, subay mengilak saba' nu sala'en, kana' laak saba' nu sala' nu nga sakupen. ⁴Sinangkali' pa tanan, ndi' mesu'at iini tundu' dig lawasen metaas belian pegbesaan nu getaw, pu' tendu'en nu Megbebaya' mbaal metaas belian. Ma'niai kegenggat nu Megbebaya' dini Aaron mbaal metaas belian kanugdiin. ⁵Ma'antu dadema si Kristu, nda'en tendu'ayig lawasen mbaal metaas belian pegbesaan gupia. Iini tumindu' dun su Megbebaya', su miktalu' diniin,

“Ya'a sug Bata'u,
nandaw mibaluy nau Gama' mu.”

⁶Miktalu' pa pagid su Megbebaya' di sala sinulat di Misulat Talu'en,
“Ya'a sug belian di nda'i gikteben,
maa' nu kegbelian ni Melquisedec.”

⁷Naa si Isus, su kegbenwanen dinig lubang, minekeg iin mengaduy saananen menenabi muka' mikpaingabang gupia ditu Megbebaya', pu' adun megawen sia nu Megbebaya' di kepatayen. Kagina gembageli kegbasanen tu Gama'en muka' mikpetuud gupia diniin, tilima' nu Megbebaya' su kenenabinen. ⁸Laak dagid pia iin sug Bata' nu Megbebaya', milegenan. Ma'antu miglegintau mekpetuud puun tu kelegenayen. ⁹Bena' mingganget su kekpetuuden, pu' gila'en

penggulaulaay su pibaal diniin, mibaluy gumpungan di kegawen nda'i gikteben dig launan getaw mekpetuud diniin. ¹⁰Gilal nu Megbebaya' dayun metaas belian maa' danu kegbelian ni Melquisedec.

Subay Megisegi Sinuunan ta di Kekpetuud

¹¹Naa, melaun pa siai pegwaliu diniu mekatag dini Melquisedec muka' ni Isus, laak melegen ulugen diniu, pu' ma'niin metegas gupiai gulu niu, ndi' pa niu mesabut. ¹²Yamu, pia miniben namu sumakup dini Isus, kaas mekekpetu'un namu sia, subay duun pai mekpetu'un diniu puli'. Pekpetu'unen diniu su melemu mesabut titulu'an di Misulat Talu' nu Megbebaya'. Ma'niin subay pedudu'en pamu maa' nu maika' gembata' sabaya' di maan amu tantu gaan. ¹³Adin su petu'unan pa di melemu mesabut, nda' pai tinawanen di medalem titulu'an mekatag di gempia muka' di melaat. ¹⁴Su maa' da tantu gaan, sa'itada su medalem titulu'an, iini petu'unan dun su nga migineken na, su duminunut gusay tu tinitulu' dinilan, kaas metau na memili' di gempia muka' melaat.

6 ¹Kagina ma'antu, sukal nai kenilung ta dig bekna titulu'an mekatag dini Kristu. Subay pegisegen ta nai sinuunan ta mekatag diniin, adun mengganget gupiai kekpetuud ta. Ndi' ta na kambat puli'an baalay sug bekna pinggulaula ta ma'nini', su keteliud ta dig baalen ta adun metelima' ita nu Megbebaya' laak nda'i pantagen, muka' su kesalig ta dayun diniin. ²Ma'antu dadema su tinitulu'an mekatag di kekpebunag ta tubig, su kegdepen dig begu sakup, su kepetubu' puli' nu nga minatay muka' su kaukum nu Megbebaya' nda'i gikteben. ³Subay pekpuunan ta na penilungay su medalem titulu'an. Menamal ita dayun menilung dun sa' begay nu Megbebaya'. ⁴Pu' sa' upama duuni getaw penensili metalin di kekpetuud ta, ndi' mesu'at pegbiksu'anen puli'. Su nga getaw daan na pidelagan nu Megbebaya' mekatag di metuud, mibianan na nilan su gempia begay nu Megbebaya' muka' piktukid pa pagid dinilan sug bigay nug Balakaten. ⁵Mibianan na nilan dadema su kepia nu tinalu' nu Megbebaya' muka' su nga penggulaulaan nu ginuungen ditu pa binaya' gebii bu' gendaw. ⁶Naa sa' teliudan nilan dayun su kekpetuud ta, ndi' na nilan mesu'at pegbiksu'ay puli'. Pu' ma'niin linsangan nilan puli' ditu kurus sug Bata' nu Megbebaya' muka' pingumpiid nilan iin di gedapan nu nga getaw. ⁷Pu' pesemaan ku dig lupa'. Sa' duunig lupa' tatap dupi'ay muka' delepay tubig, kaas melauni pimula mentubu' dun sukal di nga getaw mengimbal dun, naa kig lupa' kia, pepianan nu Megbebaya'. ⁸Laak dagid sa' sigbet muka' dugii mentubu' dia, sug lupa' kia, nda'i pantagen, sungu pelebu'ay nu Megbebaya'. Deksu'anen ia sensulan laak, pu' nda'i pedetengen dun.

⁹Naa, yamu nu nga petailen ku, bisan mitalu' nami ma'nia, mituudan ami dun pu' yamu pasi', melengas pa gupia su pigbetad niu. Pinggulaula

niu su melengas mbantang di kegawen diniu. ¹⁰Meglepengi kaukum nu Megbebaya', kaas misuunan ta ndi'en selingawan su pinggulaula niu muka' su petailan niu diniin, su kegabang niu di nga samasakup niu muka' su gabang pa niu dinilan. ¹¹Iini mauya'an ku gupia, saladua' diniu, gela'enedi ginaanen pentekenen dig delendemaneni pedetengenen tu kelusad puli' ni Isus, sampay menuud su pekpelaban niu. ¹²Kana' iinig liagan ku, meksilela' amu, segaga penunggilingan niu su nga malap tu nga pinasad nu Megbebaya' pebian di kesalig nilan diniin muka' di kektigel nilan di kaibenen sampay medawat nilan.

Kana' Dua'dua'i Kepasad nu Megbebaya'

¹³Naa kanugdiin, su Megbebaya', minasad dini Abraham. Kagina nda'iduni metaas pa di Megbebaya' petakesi'en dun, mingadugu' pu' penuudenen su pasaden dini Abraham. ¹⁴Kali' pektalu' dini Abraham, "Pasadu dini'a, pepianan ku ya'a gusay. Pasad dau dema dini'a mekpulaka melaun." ¹⁵Kagina miktigel si Abraham ditu kegelaten, mialapen dayun su pinasad diniin nu Megbebaya'. ¹⁶Naa, sa' upama mengadugu'i getaw, sembayanen su metaas pa diniin, adun pengmetuudananeni getaw pesadanan. Belebagan dayun nu kengadugu'en sug launan سوالان sia mekatag di pasaden. ¹⁷Kaas sa' mauya'an nu Megbebaya'i ma'nia, pengmetuudananen su nga pisadanan kanugdiin, pu' ndi' mpalini delendemanen, sinumpaten tu pinasaden su kengadugu'en. ¹⁸Mendadi, duunig dua' buuk meseligan ta ndi' mpalin, ki pinasaden muka' ki pingadugu'en. Ndi' mesu'at megbalus su Megbebaya'. Kaas ita nga mikpesempel tu Megbebaya' mekpegawen diniin, miulikseg ita gupia mekpedateng ditu kepianen dinita ditug binaya' gebii bu' gendaw. ¹⁹Ki pedetengen ta kia, maa' nu gempagen pundu di ginaa ta, pu' ndi' daagen muka' ndi' mpenulay. Saba' nu pedetengen ta kia, ma'niin mekebian ita di kurtina bilet dia Pengedapan tu Megbebaya' ditug langit, pu' mekadap ita diniin ditu Tampusan Me'elig Sugud pebian di kenenabi ta. ²⁰Si Isus, miguna suled ditu Pengedapan kiin tu Megbebaya', adun ebangan ita niin, pu' mibaluy na tampusan metaas belian di nda'i tamanen, maa' danu kegbelian ni Melquisedec.

Sug Belian si Melquisedec

7 ¹Naa kini si Melquisedec, iin su gadi' nug lunsud Salem kanugdiin, muka' belian dadema mektamuy tu Tampusan Metaas Megbebaya'. Naa, duuni ngag lain gadi' kanugdiin linumpakan nu ginepu'ay ta si Abraham. Bena' mikedaag na si Abraham muka' minuli' na, sinungkak ni Melquisedec kini, pu' pinenebianen masi'. ²Bigayan dayun ni Abraham gilil di sepulu' ilasan dig launan mialapen ditu gubat. Naa, ki ngalan ni Melquisedec, dua'i ma'ananen. Bekna, mekesuun gadi', kedua'en, gadi' di

Salem, sa'itada gadi' di kelinaw. ³Nda'i misulat mekatag di gina'en, sa' su gama'en, sa' su gesalanen. Nda' dadema mesulati kegigetawen muka' gumulen. Kaas gitunganen sug Bata' nu Megbebaya', ndi' mengiktebi kegbelianen.

⁴Naa, pegdelendem niu deli' su ketaas ni Melquisedec. Bekna, kumalenged iinig bigayan nu ginepu'ay ta si Abraham gilasen tu ginagawen tu gubat kia, metaas pa dun. ⁵Sug betad nu getaw Israel, peningilen nu nga sapu' ni Levi su kesepulu'en dia mitimud nu getaw Israel.^a Pu' adini sapu' ni Levi belian, mipalintaan begayan nu nga samataw nilan, pia sapu' ilan dadema ni Abraham. ⁶Kedua'en si Melquisedec, kana' sapu' ni Levi, laak dagid pia ma'antu, mialapen su gilasen tu ginagaw ni Abraham ditu gubat, muka' pinenebianen si Abraham, sug daansama' pisanan nu Megbebaya'. ⁷Kana' dua'dua' ini, penenebiin nu metaas getaw su kepia di getaw gembaba' pa diniin. ⁸Ketelunen su ngag belian sapu' ni Levi, midawat nilan su kesepulu' ilasanen, asa gasal nilan matay da. Si Melquisedec pasi', midawaten dadema su kesepulu' ilasanen, laak misulat pu' metubu' iin, sa'itada, nda' mesulat pu' minatay. ⁹Si Levi kiin, su ginepu'ay nu ngag belian, mikedawat iin di kesepulu' ilasanen. Kinana' bigay ni Abraham dini Melquisedec su kesepulu'en, lepeng iini migbegay dun dadema. ¹⁰Pu' su kesungkak ni Melquisedec dini Abraham, nda' pa pegigetaw si Levi, lepeng dia pa dialem lawas ni Abraham, su gapu' luluden.

¹¹Naa, misuunan ta pu' mipalintaan nu Megbebaya' su nga getaw Judea miksekat tu kegbelian ni nga Levi. Laak dagid sa' mikpalas sia su kektamuy nu nga sapu' ni Levi, ndi' na kambat metua'ig lain ginis belian, maa' nu kegbelian ni Melquisedec sabaya' di kegbelian nu sapu' ni Levi si Aaron. ¹²Kinana' mesukliani kegbelian, subay suklian dademai palinta. ¹³⁻¹⁴Su Kaunutan ta si Isus, ki tindu' nu sinulatu kini, gempantek kana' nu sapu' ni Levi, pu' sapu' ni Juda. Nda'i sapu' ni Juda belian, pu' nda'i misulat ni Moises di Palinta nu Megbebaya' mekatag di sapu' ni Juda belian.

Su Sala Belian Lepeng dini Melquisedec

¹⁵Mendadi gempantek na, misukliani palinta muka' su kegbelian pu' duun nai mitua', ki sala belian lepeng dini Melquisedec. ¹⁶Ki sala kini, nda' mbaal belian pebian di palinta mekatag di gesalanen. Mibaal belian saba' nu ginuungen. Pu' su ketubu'en, nda'i tamanen. ¹⁷Nda' ba mesulat, "Ya'a sug belian nda'i gikteben, lepeng tu kegbelian ni Melquisedec." ¹⁸Misabut ta dayun pu' pingawa' sug daan pinalinta, pu' nda' pekpalas, nda'i pantagen. ¹⁹Pu' nda'iduni getaw menggangeti kekesuunen puun tu

^a 7:5 Kig Israel kini, sala ngalan nu getaw Judea.

Palinta kia. Tumu' pai pedetengen ta bigay dinita ni Kristu, pu' puun dia mekepsempel naita tu Megbebaya' mekpaingabang ita diniin.

²⁰Naa su ketendu' nu Megbebaya' dini Isus megbelian, mingadugu' dadema su Megbebaya'. Laak su ketendu' di sapu' ni Aaron megbelian, nda'i pingadugu'en dun. ²¹Mibaal belian si Isus mekatag di kengadugu' nu Megbebaya', pu' kali' pektalu',

“Mingadugu' su Kaunutan Megbebaya',
muka' ndi' mpalinig delendemanen,
‘Ya'a sug belian nda'i gikteben.’”

²²Kaas mikpesalig si Isus tu pasad gempia pa dun.

²³Naa sug daan belian, melaun, pu' nda' ilan pengganget di kegbelian nilan saba' nu gumul. ²⁴Laak si Isus kini, nda'i gumulen, kaas nda'idunig belian sumukli diniin. ²⁵Kaas megaganen guunay lelayun su nga mekepsempel tu Megbebaya' pebian di keksalabuuk nilan diniin. Meglegawen dinilan, pu' metubu' di nda'i tamanen, adun penenebianen ilan ditu Megbebaya'.

²⁶Ma'antu, si Isus, iin su Tampusan Metaas Belian mbantang megabang dinita, pu' nda'i sala'en pia maika', muka' kana' medangat, mekesuun, pisuay di nga mikesala' getaw sampay pitaas na ditu gekbus langit.

²⁷Kana' maa' nu ngag lain metaas belian, sapu' ni Levi, pu' ndi' na kambat mekanu gendawgendaw. Ndi' na kambat mengilak adun mawa' siai sala'en, dayun adun mawa'i sala' nu nga ginsekupanen. Ndi' na kambat mekanu, pu' mainsan da pengilak, su kebegayen matayig lawasen mekatag di sala' nug launan getaw. Ndi' na mpuli'an. ²⁸Mendadi su nga getaw mitendu' tampusan metaas belian pebian di pinalinta dini Moises kanugdiin, mikesayep dailan. Laak dagid bena' miniben na, kig Bata' kini nu Megbebaya', mitendu' tampusan metaas belian pebian di kengadugu' nu Megbebaya'. Pu' ki kekesuunen, mingganget di nda'i tamanen.

Si Isusi Tampusan Metaas Belian ta

8 ¹Naa, iini ma'anana nu pigyaga ta kini, duun nai Tampusan Metaas Belian ta, ma'niai kebetangen. Iin, nandaw pegingkid dia dapit lintu nu gingkudan nu Tampusan Megbebaya' ditu gekbus langit. ²Mektamuy ditu tantu Pangedapan tu Megbebaya', sug binaal nu Kaunutan, kana' nu getaw. ³Naa, adini tampusan metaas belian dinig lumbang, mitendu' memegay tu Megbebaya' muka' mekanu dadema. Ma'antu si Isus, ki Tampusan Metaas Belian ta, subay duunig begayen. ⁴Sa' upama dini pa lumbang, kana' da belian, pu' duun paig belian dini memegay tu Megbebaya' munut tu pinalintanen ditu nga getaw Israel kanugdiin. ⁵Kig baalen nu ngag belian kia, lingu laak, pu' mpenunggilingan laak nilan su kektamuy ditu tantu Pangedapan tu Megbebaya' diag langit. Misuunan ta ia pu' su sungu kepaindeg ni Moises tug lepintaw binaal luna, tinitulu' nu

Megbebaya' si Moises. Kali' pektalu' su Megbebaya', "Subay dунutan mu gusay sug lendasan pinita'у dini'a ditug bentud." ⁶Su kektamuy mitendu' dini Isus, melengas pa dig danilan ngag belian kia. Ma'antu dademai nga sabut. Melengas pa dig daan sabut su pisabut ni Isus tu Megbebaya' ilan nu nga sakupen, pu' miksekat tu pasad melengas pa di pinasad nu Megbebaya' dini nga Moises begudiin. ⁷Sa' upama mikpalas daig bekna sabut meglegawen dinita, ndi' na kambat suklian di kedua'en. ⁸Laak dagid laung nu Megbebaya' pu' kulang su pigbetad nu getaw duminunut tug bekna sabut, kali' pektalu',

"Ditug binaya' gebii bu' gendaw duuni gendaw mateng, laung nu Kaunutan,

meksabutu puli' di nga getaw Israel muka' di nga getaw Juda, tug begu pasad gabang dinilan.^b

⁹Muka' kana' maa' nug daan sabut, su sinabutu di nga ginepu'ay nilan su gendaw inagaku ilan, adun uiten ku ilan megawa' ditug benwa Ehipto.

Nda' nilan penemalay dунutay sug daan sabut kiin, kaas pituyangu ilan.

¹⁰Naa, iin nai pasadu di nga getaw Israel, sa' mateng nai gendaw kiin ditug binaya' gebii bu' gendaw, laung nu Kaunutan,

betangen ku su nga pinalintau di ginaa nu piglegetawan ku, muka' pepenggengeten ku dig delendeman nilan.

Kaas mekpetuud ilan dinaan, pu' naani Megbebaya', muka' duaten ku ilan nga piglegetawan ku.

¹¹Danilan, diadia ndi'en na kambat titulu'en su nga samatawen, sa' sug beta'anen, mekatag dinaan.

Ndi'en na kambat telu'an sug dumanen, 'Aa lai, sambat amu tu Kaunutan.'

Ndi'en na kambat telu'an ma'nia, pu' sumambat dinaan su tiba'an nilan, su nga metaas sampay su nga gembaba'.

¹²Lelaatan ku ilan ditu ngag dupangan nilan.

Ndi'у na pegdelendemeni nga sala' nilan."

¹³Naa kumalenged duuni tinalu' nu Megbebaya' mekatag dig begu pasad, pimilangen sug bekna sabut, daan na. Muka' adini mekpapas na, mesuunan ta, sungu na mbeleng gupia.

Su Kektamuy dinig Lumbang muka' sug ditug Langit

9 ¹Naa sug betad nug bekna sabut, duuni ngag bian titulu'an pektamuy tu Megbebaya'. Duun dademaig lepintawen binaal nu

^b 8:8 Ki Juda kini muka' su Judea, iin da tanan.

nga getaw. ²Pu' binaal nu nga getawig lepintaw luna, dua'i suguden. Sug bekna suguden, duunig betangan nga sulu' muka' lemisaan betangan pan gilak tu Megbebaya'. Piningalan nilan dun su sugud kia Me'elig Sugud. ³Gilet tu nga sugudi gembagel kurtina. Su kedua' suguden, piningalan nilan dun Tampusan Me'elig Sugud. ⁴Duuni bitang nilan dia binaal bulawan pektutungan pelinan, muka' kaban miputus bulawan. Su kaban kia, gindan tug bekna sabut nu Megbebaya'. Bitang ditug dialemen bandi bulawan bitangan pan pilusad genat tug langit piningalan nilan dun manna. Bitang dadema ditug dialemen su sekud ni Aaron mintubil kanugdiin, muka' sug dua' laad batu sinulatan di sepulu' taang pinalinta nu Megbebaya'. ⁵Bitang nilan diag dibabaw kaban kia su piningalan nilan dun gingkudan nug lelaat nu Megbebaya', sa'itada su kepedasunen tu nga sala'. Duun pa pagidig dua' buuk ledawan diag dibabaw nu kaban palas sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit, ganti' ilan diniin. Duuni gekpak nilan mibelat diag dibabaw nu gingkudan nug lelaat nu Megbebaya'. Daal daia misulatu dun, pu' ndi'u na gupia maulug.

⁶Sa' ma'nia, bena' migela' mesangkap sug lepintaw kia, betad nu ngag belian, gendawgendaw suled ilan ditug bekna suguden, adun mektamuy ilan. ⁷Laak su Tampusan Me'elig Sugud, iinig betaden, mekeseled dia su laak Tampusan Metaas Belian, mainsan da setaun. Muka' su Tampusan Metaas Belian, sa' suled, subay meguut dugu' gilak tu Megbebaya', adun mawa' su sala'en muka' su sala' nu nga samatawen nda' nilan metukaway. ⁸Naa, mipanteki titulu'an nug Balakat nu Megbebaya' dig launan kektamuy kia, pu' sinegay dia pai tibuuk lepintaw meseledan nu ngag belian, nda' pa mpuka' di nga getaw sug bianan suled tu Tampusan Me'elig Sugud. ⁹Kiai mibaal penenggi'an di timpu kini nandaw. Guluganen su nga pemegay tu Megbebaya' muka' su petubu'en pengilak diniin, ndi' mekeksesikesuun dig delendeman nu nga getaw mektamuy diniin. ¹⁰Pu' dinunutan laak nug betad kektamuy kia sug betad di ka'aan, di kainum muka' kegugas lawas, lumbus pinalinta nu Megbebaya' mekatag dig lawas. Kiai migbaya' di kektamuy sampay di gendaw suklian nu Megbebaya' tug begu bian mektamuy diniin.

¹¹Nemun si Kristu, mitua' na. Iin na su Tampusan Metaas Belian mekatag di melengas begu bianan. Su Pengedapan tanda'en pektemuyay su Megbebaya', gempia pa dun tug daan lepintaw, pu' kana' binaal nu getaw, sa'itada kana' duma nug biwat dinig lumbang. ¹²Ma'antu kumitas di melengas pa Pengedapan muka' mikeseled tu sugud diag langit piningalan dun Tampusan Me'elig Sugud. Muka' kana' dugu' nu kanding muka' turu bakai giwiten ditug dialem, pu' daniin ma dugu'i giwiten ditu, ginilak tu Megbebaya'. Su keseleden, mainsan, nda' na mpuli'ay. Ma'nia piksu'atsu'aten ita lekatay di ginukuman sia dinita, kaas nda'i taman nu kegawen dinita. ¹³Naa kanugdiin, sa' duuni getaw milemu'an

miksekat tu kepesempelen dig bangkay, subay pesikan dugu' nu kanding muka' turu baka lamug di gabu nu tinutung nati baka. Sa' ma'antu, mpesikan na dugu', mawa' na su kelemu'ayen, adun metelima' na puli' nu Megbebaya'. ¹⁴Kinana' megaga nug dugu' muka' gabu kia ugasay su milemu'an, labi pa megaga nu kepatay ni Kristu ugasayig delendeman ta, su nda' maugasay miksekat tu kektamuy ta nda'i pantagen. Si Kristu, inilakenig lawasen tu Megbebaya' pibian di Balakaten nda'i gumulen. Mbantang mengilak, pu' nda'i kulangen muka' nda'i melaaten dun. Kagina miugasanig delendeman ta, mekektamuy naita tu Megbebaya' nda'i gumulen. ¹⁵Si Kristui miksabut tug begu pasad, adun malap nu nga ginggat nu Megbebaya' sumakup diniin su pusaka' pinasad dinilan, su pusaka' nda'i tamanen. Mesu'at na malap ilan pu' duuni minatay, adun lekaten su nga sakupen di melaat gulaula nilan su kegulipit pa dinilan nug daan sabut.

¹⁶Naa sa' su pusaka', betaden subay ndi' begayan su pinuseka'an subay mpantek tu'u pu' minatay na su minusaka' dun. ¹⁷Pu' betaden, nda'i pantagen su sinulat sabut mekatag di pusaka' sinegay tetubu' pai minusaka' dun. Mekpalas laak sa' matay na su minusaka'. ¹⁸Ma'nia dademaig bekna sabut nu Megbebaya'. Nda' pai pantagen di getaw subay duuni petubu'en petain, adun baalen gilak sug dugu'en. ¹⁹Su kepalinta ni Moises tug launan getaw Judea kanugdiin, ma'niai mipenggulaula. Pu' si Moises kiin, migela'en pelektagay su nga getaw mekatag dig launan pinalinta nu Megbebaya', dayun pimesikanen dugu' su simulatan di Palinta, sa'itada su Misulat Talu' nu Megbebaya'. Pemesikanen dugu' nu nati baka muka' kanding pedumanan tubig, iini pemesiken dun su gangaw nu gayu piningalan nilan dun hyssop muka' gempula bembul nu karniru. Pimesikanen dadema su nga getaw. ²⁰Kali' talu' si Moises, "Kig dugu' kinii tu'us nu sabut binaal nu Megbebaya', adun medawat amu niin. Subay dunutan niu gupia su sabut kiin." ²¹Ma'nia dadema pimesikanen dugu' sug lepintaw binaal luna muka' sug launan kesengkapan nu kektamuy nilan. ²²Metuud ia, tinitulu' di nga pinalinta nu Megbebaya' ugasan dugu' sug launanen. Sa' su pimetang, adun mawa'i kelemu'ayen, sa' su getaw, adun mbiadan su sala'en. Guluganen ia, nda'iduni getaw mpedasun di sala'en, sa' nda'ig dugu' mbunag, sa'itada, sa' nda'i matay.

Su Kepatay ni Kristu, Mekawa' di Sala'

²³Naa, subay miugasan dugu' sug lepintaw kia muka' su nga kesengkapanen dia, dagid lendasan laakig lumbus tu tantu Penedapan tu Megbebaya' ditug langit. Ki Penedapan kiin ditug langit, subay melengas pai gilak dun. ²⁴Pu' si Kristu, sumiled na gupia ditug langit, adun mekpaita' nemun tu gedapan nu Megbebaya' megabang dinita. Kana' penedapan binaal nu getawi siledanen, pu' sug binaal nu getaw,

lendasan laak tu tantu Penedapan ditug langit. ²⁵Naa sug betad nu Tampusan Metaas Belian ditug lepintaw, tauntaun suled tu piningalan nilan dun Tampusan Me'elig Sugud, adun uitenen dia sug dugu', kana' daniin dugu'. Laak si Kristu pasi', nda' pekpu'puli' suled ditu Penedapan ditug langit, adun ilakenenig lawasen. ²⁶Pu' sa' mima'antu sia, genat tu kegbaal dig lumbang sampay nemun, subay mekpuli'puli' sia melegenay. Laak iini mipenggulaula, mitua' si Kristu nandaw sa' sungu melengkebig benwa, adun pua'enen su sala' ta pebian di kegilaken tug lawasen. Inilaken laak mainsan, daal daitu tantu. ²⁷Iini pigdelendem nu Megbebaya', subay launan getaw matay mainsan, ukumen dayun nu Megbebaya'. ²⁸Ma'nia dadema minatay mainsan si Kristu mibaal gilak, adun ua'enen su nga sala' nu melaun getaw. Di kedua' deksu'en metua' pa puli' dinig lumbang, laak kana' saba' nu sala', pu' guunenena na gupia su nga getaw mekpedateng diniin.

10 ¹Naa, su Palinta pingumbilin di nga getaw Judea, lingu laak nu nga melengas metua' pa pebian dini Kristu. Kaas ndi' mekpesikesuun di nga getaw mektamuy tu Megbebaya'. Ndi' mekpesikesuun dinilan sekat di ngag betang, bisan tauntaun tatap ilakay. ²Pu' sa' upama miugasan sia di sala' su nga miuna mektamuy tu Megbebaya', nda' ilan sia mpiid di sala' nilan muka' misikpa' ilan sia mekanu. ³Laak, kagina menamal ilan mekanu tauntaun, tatap pailan tegyungay di nga sala' nilan. ⁴Pu' sug dugu' nu turu baka muka' kanding, ndi'en mawa' su nga sala' ta.

⁵Kaas, si Kristu, sa' sungu medinig lumbang, miktalu' tu Megbebaya',
 “Nda' mu mauya'ay petubu'eni mbaal guliden muka' nga pemegay,
 pu' inandam mu naig lawasu mbaal gilak.

⁶Su nga gilak, megela' tutungay, muka' su nga pemegay megbeleng di sala',
 ndi'a leliagen dun.”

⁷Maa' laungen padun,

“Kali'u pektalu', 'Uu Megbebaya', keni dau, mitua'u
 adun penggulaulaan ku su mauya'an mu.

Kiai misulat mekatag dinaan ditu sinulatan di nga pinalinta mu.' ”

⁸Naa sug bekna tinalu'en, laungen, “Su nga pekanu muka' su nga pemegay sampay su nga gilak megela' tutungay muka' pemegay, adun megbeleng di sala', ndi'a leliagen dun, nda' mu mauya'ay.” Kaas tinalu'en ia bisan mipalinta sug launan gilak di pinalinta dini Moises kanugdiin.

⁹Sinumpaten padun, kali' pektalu', “Uu Megbebaya', keni dau, mitua'u adun penggulaulaan ku su mauya'an mu.” Kaas misuunan ta pu' pingawa' na nu Megbebaya' sug daan pekenuan, adun suklinen dun si Kristu, su tantu guliden. ¹⁰Mendadi sa' ma'antu, kagina pinggulaula ni Kristu su mauya'an nu Megbebaya', miugasan na su kelaunan ta di sala' ta.

Mitelima' ita tu Megbebaya' sekat dig lawas ni Kristu mibaal gilak mainsan. Ndi' na kambat puli'an.

¹¹Naa, sug daan betad pektamuy, gendawgendaw mekanui ngag belian, diadia mekpuli'puli' mengilak. Laak pia ma'antu, ndi' gusay mawa' su nga sala' nu getaw mikpuun tu gilak kia. ¹²Si Kristu pasi', migilak mainsan salabuuk laak gilak, kig lawasen bayad tu sala' nu nga getaw di nda'i tamanen. Migingkid dayun ditu gupid nu Megbebaya', dapit lintu, ¹³tanda' megelat sampay pelebaun nu Megbebaya', daagenen su nga kuntranen. ¹⁴Sa' ma'antu, pisikesuunen su nga mitelima' tu Megbebaya' di nda'i gikteben pibian di salabuuk betang inilaken.

¹⁵Miglegintuud dun sug Balakat nu Megbebaya' di Misulat Talu'en, laungen,

¹⁶“Naa iini pasadu pa dinilan,

sa' mateng nai gendaw kiin ditug binaya' gebii bu' gendaw, laung nu Kaunutan,

betangen ku su nga Palintau di ginaa nilan

muka' pepenggangetu dig delendeman nilan.”

¹⁷Maa' laungen padun, “Ndi'u na pemilangeni nga sala' nilan muka' ngag dupangan nilan.” ¹⁸Kaas sa' mpedasun ita di sala' ta, ndi' na kambat mengilak adun mbelengi sala'.

Mekpesempel naita tu Megbebaya'

¹⁹Naa yamu kepetedan ku, kagina ma'antu, danita, ndi' naita mendek muka' ndi' naita mpiid suled ditu Pengedapan nu Megbebaya' piningalan dun su Tampusan Me'elig Sugud. Mekeseled ita pebian di kenenabi ta, pu' saba' minatay si Isus. ²⁰Binaalan ita niin begu bianan lumapus di kurtina kia milet di titenga' nu Pengedapan kia. Ki keglapus ta di kurtina kia, saba' nu kepatayen di kurus. ²¹Kagina duuni Tampusan Metaas Belian ta megbaya' dig balay nu Megbebaya', ²²naa subay mekpesempel ita tu Megbebaya' puun tu tugaling di ginaa muka' di kesalig ndi' megdua'dua'.^c Pu' misuunan ta miugasani ginaa ta di melaat delendeman ta muka' kepiidan ta miksekat di kepatay ni Isus. Su kekpebung ta tubig, miugasan dademaig lawas ta tubig nda'ig lamugen. ²³Subay penemalan ta pektaltenenay su pedetengen ta, pu' meseligan su Megbebaya', kaas mesuunan ta menuud su pinasaden. ²⁴Pegdelendemen ta deli' sa' enduta'en duni kektinegyungay ta di kekpinetailay ta muka' kenggulaula ta di melengas. ²⁵Muka', ndi' ta sikpa'enig betad ta mekpungun pektemuyen su Megbebaya'. Pu' duunig duma ta suminikpa' na. Sinangkali' pa tanan mektinikukay ita, adun diadia mpemantekeni kesalig nug dumanen, pu' mesuunan ta sungu matengi gendaw lumusad puli' su Kaunutan ta si Isus.

^c 10:22 Sug balay nu Megbebaya', guluganen su nga getaw suminakup na diniin.

²⁶Naa, sa' penensili menamal ita mekesala', asa mipesuun na dinita su metuud mekatag dini Isus, nda'idun naig lain betang mailak tu Megbebaya' adun mbelengi sala' ta. ²⁷Iin laaki pekpelaban ta su ginukuman nu Megbebaya' dinita muka' su gembagel gapuy tanda' megela' tutungay su nga kumuntra tu Megbebaya'. Pekpelaban ta daan lamug mendek ita pati'. ²⁸Pu' ndi' ba metuud, iin sug betad nu pipalinta dini Moises, petain su memilas ditu Palinta kia di nda'ig lelaat dun, sa' duunig dua' tawan sa' telu, meketakesi' pu' mikesala'. ²⁹Sa' ma'antu, labi pa gembegati ginukuman di getaw tuliud di tulung sia diniin nug Bata' nu Megbebaya'. Pu' pemilangenan nda'ig laga'en sug dugu' ni Isus, bayad di kepetelima'en diniin, muka' gindan tug begu pasad nu Megbebaya'. Mpeksudi'anen dadema sug Balakat nu Megbebaya', su metau melelaat di nga mikesala'. ³⁰Misuunan ta su Megbebaya'i miktalul', "Naani metau sumuli' tu nga getaw mekpelaat dig dumanen." Miktalul' dadema, "Mengukum su Kaunutan di piglegetawanen." ³¹Sa' mukum dinita su tantu Megbebaya', mekendekendek gupia.

³²Naa yamu, pegdelendem niu deli' su mibianan niu sa' mikpuun pamu mekpetuud dini Isus. Sa' midelagan naig delendeman niu, pia melauni kelegenay niu, nda' amu daagay. ³³Pu' taang dun mipiidan amu gupia pu' pilegetan amu, pimesaitan amu. Taang dun midela'ig amu di ngag duma mipengumpiidan ma'nia, ³⁴pu' milelaat amu gupia tu nga samasakup niu pinikutan, ibangan niu ilan. Miktigel damu dema di kawil' di pimatang niu di gempia ginaa, pu' mituudan amu dun pu' duun paig daniu melengas pa di ginawil' diniu muka' kia, ndi' mawil' diniu. ³⁵Kaas, ndi' niu belengayi kesalig niu, pu' sa' sumalig amu tu Megbebaya', gembagel gupiai sugda dun. ³⁶Subay mektigel amu di mbianan niu, adun mbaal niu su mauya'an nu Megbebaya', malap niu dayun su pinasaden begay dinita. ³⁷Pu' nda' ba mesulat di Misulat Talu' nu Megbebaya',

"Ndi' na maiben

mateng su getaw pedetengen niu.

Ndi' melangan.

³⁸Adini piglegetawan ku pemilangan ku mekesuun, malapen sug begu ketubu' saba' nu kesaligen.

Laak sa' duun dinilani tuliud dinaan,
ndi'u leliagen dun."

³⁹Laak ita pasi', kana' ita duma nu nga suay, kaas gela'en nu Megbebaya' belengay, pu' duma ita nu nga sumalig diniin kaas megawen ita.

Ki Kesalig

11 ¹Naa, ki kesalig kini, alandun iin? Iin su ma'nini'. Sa' mesuunan ta gupia pu' malap ta su pedetengen ta, iini paingalan ta dun kesalig. Sa' kana' megdua'dua'i pedetengen ta di ndi' ta pa maita', iin

dademai paingalan ta dun kesalig. ²Su nga getaw sakup nu Megbebaya' kanugdiin, tilima' ilan nu Megbebaya' mikpuun tu kesalig nilan.

³Mikpuun dadema di kesalig ta, misuunan ta pu' biwat nu Megbebaya' su gekleb langit bu' lupa' pibian di tinalu'en, kaas misuunan ta su kana' ta maita', iini pigenatan nu maita'.

⁴Naa pegdelendem niu deli' su nga mikauna getaw. Beknanen si Abel, bata' ni Adan. Iin, mikpuun tu kesaligen, pingilaken tu Megbebaya' sug betang gempia pa di pingilak nu gulangbata'en si Cain. Tilima' nu Megbebaya' si Abel iini mekesuun mikpuun tu kesaligen, pu' midawat dadema nu Megbebaya' su pingilaken. Minatay, laak pia miniben na, duun pai tinakesi' dinita ni Abel mekatag di kesaligen. ⁵Si Enoc dadema. Pilentu nu Megbebaya' ditug langit mikpuun di kesaligen, kaas nda' patay. Nda' mbaangay nu ngag dumanen sug bangkayen, pu' pilentu tug langit su tegilawan lawasen. Su nda' pa pelentuay, liliag dun su Megbebaya', pu' kiai misulat di Misulat Talu' nu Megbebaya'. ⁶Metuud ia, nda'iduni leliagen dun su Megbebaya' sa' ndi' sumalig diniin. Adini getaw mauya'anen mekpesempel tu Megbebaya', subay petuudenen pu' duuni Megbebaya', muka' petuudenen dadema pu' sugdaan nu Megbebaya' su nga mekpaingabang diniin.

⁷Si Noe pelum. Sa' midengegen su tinalu' nu Megbebaya' mekatag di mpenggulaula ditug binaya' gebii bu' gendaw, asa nda'en pa maita', mikpetuud dun mikpuun tu kesaligen. Binaalen dayuni sekayan butuk. Iinig bian nu kegawen dinilan nu nga gapenen tug bagyu lampap. Ma'antu mipaita'en su kesaligen, kaas pimilang nu Megbebaya' mekesuun. Iin pai ginukuman nu ngag duma kilawan dinig lumbang, migela' mbinasa.

⁸Si Abraham pelum. Iin, sa' inggat nu Megbebaya' pu' megawa' diag daan benwanen adun muli' dig benwa pinasad nu Megbebaya' begayen dun, mikpetuud mikpuun tu kesaligen. Migawa' tu'u pia nda'en pa mesuunay su pegengayanen. ⁹Bena' minateng ditug benwa pinasad nu Megbebaya' begayen dun, migbebenwa dayun dia mikpuun tu kesaligen. Migbebenwa da dia ma'niin miguliug, pu' kana' dangen dia. Pigbenwananeng bebelayan luna. Ma'nia dademai pigbenwanan nug bata'en si Isaac sampay su gapu'en si Jacob. Su pinasad nu Megbebaya' dini Abraham, iin dadema gusayi pinasaden dini Isaac bu' ni Jacob. ¹⁰Su saanan nilan dia, pedetengen pa ni Abraham ki gembagel lunsud, pigdelendem na nu Megbebaya' muka' baalenen pain, kig lunsud gempageni gentudan dun, sa'itada ndi' megeba'.

¹¹Naa si Abraham kini, mikpuun dadema tu kesaligen, mikebata' pa gusay, bisan megulang na gupia, muka' nda' mainsan mapet bata'en su sawanen si Sara, pu' guminulang dadema. Siliganen su Megbebaya' metau mekpenuud tu pinasaden diniin. ¹²Kaas su sala tawan laki,

gitunganen dun ma'niin na minatay, pu' megulang na gupia, iini mibaal pikpuunan nu melaun sapu'en. Su kelaunanen, maa' nu kelaunan nug bitun ditug langit muka' maa' nu gelis di geksid dagat, ndi' mbilang. ¹³Si nga Abraham kini, mitembusan nilan su kesalig nilan sampay minatengi gumul nilan. Nda' nilan malap su pinasad dinilan nu Megbebaya', laak misuunan nilan pu' ditug binaya' gebii bu' gendaw, malap nilan tu'u su pekpelaban nilan. Pu' ma'niin pinemba' nilan su melayu' pa dinilan. Laung nilan pu' kana' ilan dangen dig lubang kini, pigbebenwanan laak nilan. ¹⁴Sa' upama duuni nga getaw megukit ma'nia nandaw, gempantek pu' pekpenengaun pa nilan ki tantu pegbenwanan nilan. ¹⁵Sa' pimilang sia ni nga Abraham sug benwa bilengan nilan sug danilan gupia benwa, mekepuli' dailan ditu, ¹⁶sabaya' ditug benwa pinasad nu Megbebaya' begay dinilan. Laak iin tumu'i pegenguten nilan kig benwa melengas pa dun dig danilan, sa'itada, sug ditu gekbus langit. Kaas iini kesuun ta dun, kana' mpiid su Megbebaya' gelalen nilan kig Diwata pektemuyen, nilan pu' indamanen ilan pegbenwanan nilan ditug langit.

¹⁷Laak si Abraham, pia pisadan iin nu Megbebaya' pu' meksilaun gupiai sapu'en, pibaal diniin nu Megbebaya' guliden sug buntung bata'en si Isaac, pu' pingindananen. Bena' mipengindanan, bitangen sug bata'en dia gentudan gilak mikpuun tu kesaligen, ¹⁸pia tilu'an daan nu Megbebaya', pu' laung nu Megbebaya', "Su sapu' nug bata' mu si Isaac, iin laaki pemilangen sapu' mu." ¹⁹Pu' midelendemen metau mekpetubu' puli' su Megbebaya', bisan tu nga minatay na. Midawat dayun puli' ni Abraham sug bata'en, sa'itada, ma'niin mitubu' puli' sug bata'en.

²⁰Si Isaac na pelum. Iin, mikpuun tu kesaligen, pinenebianen sug bata'en si Jacob muka' si Esau mekatag di gempenggulaula dinilan nu nga sapu' nilan dig lema' denlag.

²¹Si Jacob pelum. Sa' pekpatay na, pinenebianen su nga gapu'en bata' ni Jose, mikpuun tu kesaligen ditu Megbebaya'. Mialapen pengundeenanen su sekuden, dayun mektamuy tu Megbebaya'.

²²Si Jose dema. Sa' sungu matengi gumulen, mikpuun tu kesaligen, miktalu' mekatag di kegawa' nu nga samabansanen getaw Israel ditug Ehipto, muka' pingumbilinen dinilani tinitulu'en mekatag di tulanan pu' adun uiten sa' megawa' ilan dia.

²³Si Moises pelum. Iin, mikpuun tu kesalig nu nga mekegulangan, sa' migigetaw na, iglud nilan, sampay telu bulan.^d Iini iglud dun nu mekegulangan pu' minita' nilan pu' piabata' si Moises, muka' nda' ilan mendek sumaga' tu pilaktag nu gadi' kia. ²⁴Dayun si Moises, bisan binata' nug bai diag benwa Ehipto, bena' migineken na, mipauk

^d **11:23** Si Moises, iglud nu mekegulangan, pu' pilaktag nu gadi' ditug benwa Ehipto, subay petain su nga gambata' nu getaw Israel sa' laki.

ingelanan bata' nug bai kia mikpuun tu kesaligen. ²⁵Pu' laungen tumu' pasi' meksaliunung di kelegenay nu nga samatawen getaw Israel, su nga piglegetawan nu Megbebaya', sabaya' di keliagen tu sala' ndi' maiben. ²⁶Pimilangeni kepiidanen saba' nu pedetengen di metendu' nu Megbebaya' meglekaunutan pa si Kristu, melengas pa di tiba'an gimu nu gadi' diag benwa Ehipto. Pu' piktalentenani ki sugda pa diniin nu Megbebaya' ditug binaya' gebii bu' gendaw. ²⁷Mikpuun dadema tu kesaligen, bilengan ni Moises sug benwa Ehipto, pu' nda' mendek di gangit nu gadi'. Nda' dedua'ay di kegawa'en diag benwa kia, pu' ma'niin minita'en migabay diniin su Megbebaya' ndi' maita'. ²⁸Mikpuun pa pagid tu kesaligen, pitindegenig Lumpuk ta gindan ditug Linius, pu' sinugu'en dega'en dugu' karniru su gulu gegdan nu ngag balay nu nga samatawen. Mingma'nia pu' adun ndi' mpatayi nga panganay bata'laki nu getaw Israel. Pu' duuni sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit mitendu' nu Megbebaya' mekpatay tug launan panganay bata'laki diag Ehipto, laak nda' mpeduma su nga getaw Israel, pu' ndi'en na tu'u meseledan su ngag balay dinaga' na.

²⁹Su nga getaw Israel pelum, mikpuun tu kesalig nilan, mikebian ilan ditu Gempula Dagat lepeng pekpanaw dailan tug lupa'an. Su nga getaw Ehipto pasi', sa' pingeted nilan su nga getaw Israel, pikpulingkasan nilan bianay sug dagat, laak migela' ilan melemes, pu' pikimput puli' nu Megbebaya' sug dagat. ³⁰Su kauli' dayun nu nga getaw Israel ditug benwa pinasad dinilan, linumpakan nilan su kuta' Jerico. Gendawgendaw mipanaw ilan, linibed nilan su kuta' sampay pitu gebii. Su kepitu endawen, midaag gela' su ngag dendingen batu, mikpuun da gusay tu kesalig nu getaw Israel.

³¹Duunig libun diag lunsud kia Jerico gandang meglaat pekesuunan, ngalanen si Rahab. Iin, mikpuun tu kesaligen tu Megbebaya', nda' mpeduma bunu'ay tu nga samatawen mimilas tu Megbebaya', pu' pinemba'en sug dua' tawan getaw Israel su keditu nilan minilung tug benwanen.

³²Ta' mai gempiau pa telu'en? Daal daitu, pu' sa' sia ukiten ku, maiben ku gupia ukitay mekatag dini Gideon, si Barak, si Samson, si Jepte, si David, si Samuel sampay su nga pimuunan nu Megbebaya' kanugdiin. ³³Mikpuun tu kesalig nilan, duun dinilani miglumpak di ngag lain nasud. Migela' nilan dayun daagay su ngag lain nasud. Duunig duma piglepengen uitayi nga sakupen.

Mendadi duuni ngag duma, mialap nilan lain pinasad dinilan nu Megbebaya'. Sug duma, mitikem nilani ngag baba' nu ngag limaung, kaas nda' ilan mebut. ³⁴Mikpuun dadema tu kesalig nilan, duunig duma mikepaleng tu gembagel gapuy, kaas nda' ilan meka'iday. Duunig duma nda' bunu'ay besi. Ngag duma, milubay, laak mikpuun tu kesalig

nilan, migletaban ilan puli'. Duunig duma mikedaag gupia di gubat, pu' mipegebek nilan su nga sundalu nu nga kuminuntra dinilan. ³⁵Duuni ngag libun milegenan gupia, laak mikpuun tu kesalig nilan, minita' nilan pitubu' puli'ig beta'an nilan minatay na. Ngag duma, kagina laung nilan tumu' pa matay sabaya' tuliud ilan tu Megbebaya', mingimpauk ilan beluyen di kepetuga' dinilan. Pu' petubu'enen ilan puli' gempia pa ketubu', su nda'i gikteben. ³⁶Duunig duma pingumpiid gupia muka' pimbadas. Ngag duma, binalud kadina muka' pinikutan. ³⁷Duuni nga binatu, duuni nga bikla' gabas, duuni binunu' besi. Duuni nga mipanawpanaw nda' tantui gengayanen, mikseluk panit karniru muka' kanding pu' gempusuk, piglegetan muka' pimesaitan. ³⁸Ki nga getaw kia, kagina gembageli kesalig nilan tu Megbebaya', kana' mbantang mpeduma dinilan sug lain getaw dinig lumbang. Mipanawpanaw ilan di nga napu' limawa', di ngag binentudan, muka' pigbenwanan nilani ngag langeb sampay luak dig lupa'.

³⁹Laak dagid ki tiba'an nilan kia, bisan migdedengeg gupiai kesalig nilan tu Megbebaya', nda' nilan tagad malap su pinasad dinilan nu Megbebaya'. ⁴⁰Iini nda' nilan tagad malap dun, pu' duun pai gempia pegdelendemen nu Megbebaya' mekatag dinita. Pu' pigdelendemen ndi' megela' menuud su pinasaden dinilan, subay mpeduma ita dun.

Su Megbebaya'i Gama' ta

12 ¹Naa ita dema, kagina ma'antui kesalig nu nga miuna mekpetuud kanugdiin, lepeng piglidungan ita nu melaun getaw miglegintuud pu' meseligan su Megbebaya'. Kaas sug betad ta mekebelabag di gempia bianan ta muka' su sala' tatap ta baalay, melengas belengen ta. Maa' nug lekis ki kegleketubu' ta pa dinig lumbang. Subay menamal ita gubek sampay mateng ita ditu gengayan ta. ²Selian ta gubek, subay penemalan ta pekimanay si Isus, pu' iin su puunan nu kesalig ta muka' iini mikpengganget dun di ginaa ta. Kagina leliagen dun si Isus tug deksu'an nu mbiananen, miktigel di kelegenayen dia kurus, muka' pimilangen nda'ig laga'en su piidanen. Migingkud dayun ditu gupid nu gingkudan nu Megbebaya' dapit lintu.

³Mendadi, pegdelendem niu gusay ki mibianan ni Isus su saananen dini pa lumbang, pu' adun ndi' melayu'i ginaa niu muka' ndi' amu lumukas sumalig dun. Iin, miktigel gusay di kesigi diniin nu nga mikesala' getaw. ⁴Pu' sinegay niu sumaga' di melaat betad, nda' pa niu mbianay matay amu saba' nu kesaga' niu dun. ⁵Mabu' milingawan na niu su tinitulu' nu Megbebaya' diniu nu ngag bata'en. Nda' ba mesulat di Misulat Talu'en ma'nini',

“Ki mbata', pektaltenay mu su titulu'an dini'a nu Kaunutan.
Ndi' melayu'i ginaa mu saananen memaag dini'a.

6 Pu' adini petailen nu Kaunutan, titulu'enen, muka' launan pemilangenan bata'en, pemaagenen.”

7Sa' ma'antu, sa' duuni kelegenay niu, pektigel niu, pelepeng niu tu titulu'an nu gama' niu, pu' su kelegenay niu, mpaita' dun diniu pu' pemilangen amu nu Megbebaya' bata'en. Duun bai gembata' kana' titulu'en nu gama'en? 8Kaas sa' upama ndi' amu metitulu' nu Megbebaya', kana' amu tantu bata'en, bata' nu sumbang laak, pu' metitulu' nu Megbebaya' sug launan bata'en. 9Sa' su nga gama' ta dinig lumbang, metitulu' ita nilan, kaas pegbesaan tailan. Subay labi pa telima'en ta su titulu'an dinita nu Gama' ta di ginaa. Metubu' ita dayun di nda'i gikteben. 10Tinitulu' ita nu gama' ta dinig lumbang nda' maiben lepeng tu kemilang nilan gempia. Su Megbebaya' pasi', titulu'en daita dema niin adun mpianan ita muka' adun malap ta dadema su kekesuunen. 11Su pektitulu' dinita, laung ta dun mekelayu' ginaa, masi' pianan ginaa. Laak deksu'anen ia meksikesuuni getaw tinitulu' muka' melinawi ketubu'en.

Nga Titulu'an muka' Pegad

12Kaas, ndi' niu pegluka'luka'ayi kesalig niu. Ndi' amu penlukasen dun. 13Penemalay niu dunutay su tantu bianan, adun ndi' niu mbelebagan su ngag duma nda' pa mpanteki kekpetuuden. Sinangkali' pa tanan mekenggangeti kesalig nilan. 14Peksalabuuk amu gikteb nu megaga niu. Penamal damu dema meksikesuun, pu' nda'i mekaita' tu Kaunutan Megbebaya' sa' kana' mekesuun. 15Peglengilam amu, adun nda'idun diniui meketeliud tu tulung diniin nu Megbebaya'. Peglengilamay niu dadema su pegbetaden niu sia mekesesala', pu' mbuus megleep meglegalin tu ngag duma niu. 16Subay nda'idun diniui medusa atawaka tuliud tu Megbebaya' maa' ni Esau kanugdiin. Pu' si Esau, bisan iini gulangbata', pigbelesen ditu ngudanen su pegbaya'en tu kegulangbata'en di sala'anaan. 17Misuunan niu, genat nitu sa' mauya'anen na penenebian nu gama'en lepeng tu pegbaya'en, miteliudan dayun. Pinemalanen sia penengiay, laak nda'en puli' megaga malapi pigbelesen, bisan lamugen mengaduy saba'en menengi dun.

18Naa yamu kepetedan ku, mikpesempel namu tu Megbebaya'. Laak su mibianan niu mekpesempel dun, kana' maa' nu kekpesempel diniin nu nga getaw Israel kanugdiin. Kana' nu maita' muka' nu mbatik niui pisempelan niu, sa'itada, sug bentud Sinai tanda' minita' nu nga getaw Israeli gembagel liga'apuy, medelem gupia, muka' metikteg buligit. 19Su nga getaw Israel, duun dademai midengeg nilan metenug bugyung muka' tingeg genat tug langit. Bena' midengeg nilan su tinalu'en, inubug nilan gupia, ndi' nailan puli' telu'an ma'antu. 20Pu' nda' nilan megaga su pinalintanen, laungen, “Pia metetubu'i mekpuleg tug bentud kini, subay betuun sampay matay.” 21Kagina mekesalebu' gupia su minita' nilan,

mindek ilan gupia. Pia si Moises su kaunutan nilan, tinalu'en pu' mindek gupia, sinaaban.

²²Laak dagid, yamu pasi', iini mipesempelan niu, sug bentud Sion, sa'itada, su syudad ditug langit pesangay ta tu Jerusalem. Kiai pegbenwanan nu tantu Megbebaya'. Mipesempelan niu dadema su nga sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit, ndi' mbilangi kelaunen. ²³Mikepesempel damu dema tug lumpuk nu nga penganay bata' nu Megbebaya' meglekebibu ditug langit. Su ngalan nilan, daan na misulat ditu. Midepet namu tu Megbebaya', su mukum tu tiba'an getaw. Mikepesempel damu pagid tu nga mekesuun getaw minatay na, kaas mingganget nai kekesuun nilan. ²⁴Si Isus dademai mipesempelan niu, su migbaal begu pasad dinita nu Megbebaya', adun mekesalabuuk ita diniin. Pu' saba' nu kepatay ni Isus kini, tinulung ita nu Megbebaya'. Pimesik diniu sug dugu' ni Isus, ki gempia pa dig dugu' ni Abel kanugdiin, pu' kia, tu'us laak pu' subay suli'an su mikpatay diniin.

²⁵Kaas, kagina ma'antui mibianan niu, petubuday niu ndi' niu pemilasan su mektitulu' nandaw genat tug langit. Kanugdiin, sa' mipauk su nga getaw Israel mekineeg dini Moises, su mikpetenday dinilan pimuun nu Megbebaya' dinig lumbang, mibianan nilani gembagel pelabu'. Labi pa ndi' ta mpegliaw su ginukuman nu Megbebaya', sa' teliudan ta su mektitulu' dinita genat tug langit. ²⁶Kanugdiin mikegyugig lumbang saba' nu tingeg nu Megbebaya'. Nandaw miktalu' su Megbebaya', “Kegyugen ku pa puli' mainsan sug lumbang, kana' laak nug lupa', pia sug langit.” ²⁷Naa su tinalu'en kia, “Puli' mainsan,” ma'anenen adinig bitangen mekegyug, ua'enen, adun mbilin da su Keglekaunutan nu Meglegawen ndi' mekegyug. ²⁸Kaas mekpaladpalad ita tu Megbebaya', pu' bigayen ita sumalabuuk ita tu nga miuna sumakup di Keglekaunutanen, su ndi' mekegyug muka' ndi' mpupus. Mengadap ita diniin gusay mbantang tu mauya'anen, penemalan tain pegbesaay, lemugan ta dadema gendek. ²⁹Pu' su Megbebaya', maa' nu gapuy sigi meket sampay mpupus su kuminuntra diniin. Melaat gupiai ginaanen ditu mimilas diniin.

Ki Gempia Penggulaulaan ta Leliagen dun su Megbebaya'

13 ¹Kaas, ita nga samasakup, subay mekpinetailay ita gusay. ²Ndi' niu selingaway pegdedialay niu dig balay niu su nga getaw ndi' niu mailala. Duuni minemba' tu sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit, laak laung nilan dun kilawan da. ³Ndi' da niu dema selingaway ebangay niu su nga pinikutan, lepeng pinikutan damu dema. Pegdelendem niu su nga pilegetan, adun mebangan niu ilan, pu' duunig lawas niu melemu dadema melegenay.

⁴Naa, su kegawid niu duayan, subay pegbesaan niu, launan niu. Ndi' amu mpia menlelingay, pu' ukumen nu Megbebaya' su nga medusa muka'

su nga menlelingay. ⁵Subay nda' dademai gayak niu tu selapi'. Subay pemilangen niu sukal da su misukat niu sa' melaun sa' maika', pu' nda' ba pektalu' su Megbebaya', "Ndi'u ya'a belengan, ndi'u da ya'a dema teliudan." ⁶Kaas gembageli kesalig ta tu Megbebaya', muka' ndi' naita mpiid mektalu' puun tu Misulat Talu' nu Megbebaya', laung,

"Megabang dinaan su Kaunutan.

Kagina ndi' nau meka'idan,

ta' mai mendeku dun?"

⁷Naa, su nga miuna kaunutan niu, pegdelendem niu ilan, su nga mikpetu'un diniu talu' nu Megbebaya'. Pegdelendem niu gusay su pigbetad nilan sampay su kepatay nilan. Penunggilingay niu dayun su kesalig nilan dini Isus. ⁸Pu' si Isukristu, ndai' kepalinen, genat kanugdiin sampay nemun, muka' di nda'i gikteben. ⁹Kaas ndi' niu pektalntenayig lain titulu'an, su mekepetalin di kekpetuud niu. Tumu' pa pepegenen ta su ginaa ta puun tu tulung nu Megbebaya', sabaya' di kedunut ta tu nga tinitulu'an di kegelig. Pu' su ngag duminunut tu nga tinitulu'an kia, nda' mpepagan su ginaa nilan puun tu kedunut nilan dun.

¹⁰Naa, ita nga mekpetuud dini Isus, duunig betang ta tu gentudan gilak. Laak kia, nda'i pegbaya' nu nga mektamuy diag lepintaw nu getaw Judea maan ilan dun. ¹¹Naa, sug betad nu Tampusan Metaas Belian nu getaw Judea, uitenen sug dugu' nu petubu'en diag dialem sugud nug lepintaw paingalan nilan dun su Tampusan Me'elig Sugud, adun pengilaken dia. Pengilaken dia adun maugasani sala' nu nga getaw Judea. Sug lawas nu petubu'en, uitenen ditug liu nu pegbebelayan nilan, adun tutungen. ¹²Si Isus pelum, iini milegenan dun dadema diag liu nu syudad, adun petelima'enen su tiba'an getaw ditu Megbebaya' mekpuun tug daniin dugu'. ¹³Kaas ndi' ta na seligan sug betad nu getaw Judea mekanu, segaga seligan ta si Isus muka' meksaliunung ita di kepiidanen. ¹⁴Pu' ndi' metulayuni kaindegen su pegbenwanan ta dinig lumbang. Pedetengen ta pa su pegbenwanan ta tantu ditug binaya' gebii bu' gendaw. ¹⁵Kaas, baalen ta gusay ki gilak pegenal tu Megbebaya' pebian dini Isus, gitunganen su pengilak nu nga getaw miglegintuud dun pu' si Isus, iini Kaunutan. ¹⁶Ndi' dadema niu selingaway pepianay su ngag duma niu, muka' mektinebangay amu, pu' lepeng ia tu gilak leliagen dun su Megbebaya'.

¹⁷Muka' pektalntenay da niu dema su nga meguit diniu, muka' dunutay niu su sugu'an nilan diniu, pu' ilani megingat di kebetang niu gebii gendaw, pu' ilani mekesembag dun tu Megbebaya'. Sa' mekpetuud amu dinilan, gempia ginaa nilan di keguait nilan diniu. Sa' ndi' niu ilan petuuden, melayu'i ginaa nilan di keguait nilan diniu. Sa' ma'antu, ta' mai gabang nilan diniu?

¹⁸Yami pelum, penenebiay niu ami gusay. Misuunan nami nda'i pegbiksu'an nami, pu' mauya'an nami penggulaulaan nami lelayun su

gempia. ¹⁹Penengiin ku diniu, kelelaat, penenebiin niu tu Megbebaya', ndi' maiben sugu'enu niin mpuli'u ditu niu.

Katapusan Kenenabi

²⁰⁻²¹Naa su Megbebaya', pitubu'en puli' su Kaunutan ta si Isus. Si Isus, iin su tampusan metau megingat dinita nga karnirunen, pu' pikula'anen dugu' su kepatayen, mikpuun tug begu pasad nda'i gikteben. Penenebiin ku pa ditu Megbebaya' su megbegay pianan ginaa di nga sakupen, pesengkapen amu niin dig launan tinawan, adun penggulaulaan niu tantu su mauya'anen. Penenebiin ku dadema baalen amu niin nga sakupen metau megbaal tug leliagen dun gupia pebian di tulung ni Isukristu, su gempia penalan di nda'i gikteben. Amen.

Katapusan Sulat

²²Naa, penengiin ku diniu, yamu kepetedan ku, telima' niu su titulu'an ku diniu kini di gempia ginaa, pu' gempelek dai sinulatu diniu kini.

²³Aaw, pesuun ku pa padun diniu pu' si Timoteo su mimated dinita, biluyan na di pinikutan dun kaas, sa' ndi' melangan, tundug dinaan sa' mangayu meguliug dia niu.

²⁴Sa' mesu'at, sambay niau tu nga kaunutan niu sampay su tiba'an piglegetawan nu Megbebaya' dia niu. Sinambay damu dema nu nga samasakup ta begu dateng dini genat tug Italia.

²⁵Kinii taman penenebiin ku, mbianan niu lelayun su tulung nu Megbebaya', launan niu.